

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Навчально-науковий інститут української філології та журналістики
Кафедра української мови

Кваліфікаційна робота
магістра

з теми: ФУНКЦІОНУВАННЯ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНІХ
ТЕКСТАХ

(на матеріалі творів М. Матіос і Г. Тарасюк)

Виконала:

здобувачка вищої освіти 2 курсу
групи Ukr1-M21 освітньо-професійної
програми Середня освіта (Українська
мова і література) другого
(магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Коваленко Марія Романівна

Керівник: Коваленко Н.Д., доктор
філологічних наук, доцент, доцент
кафедри української мови

Рецензент: Рарицький О.А., доктор
філологічних наук, професор, професор
кафедри історії української літератури та
компаративістики

Кам'янець-Подільський – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	
ДІАЛЕКТНА СВОЄРІДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	11
1.1. Діалектизми як відображення самобутності нації	11
1.2. Взаємозв'язок сучасної української літературної мови та місцевих діалектів	15
1.3. Діалектизми в текстах художньої літератури	21
Висновок до розділу	39
РОЗДІЛ 2	
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІАЛЕКТИЗМІВ У ТВОРАХ МАТІЇ МАТІОС	35
Висновок до розділу	53
РОЗДІЛ 3	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ У ТВОРАХ ГАЛИНИ ТАРАСЮК	54
3.1. Лексичні особливості діалектизмів	54
3.2. Гумористично-сатиричне зображення подій за допомогою Діалектизмів	63
Висновок до розділу	66
РОЗДІЛ 4	
ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ В ШКОЛІ	68
Висновок до розділу	78
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ВСТУП

Одним із пріоритетних напрямів сучасних досліджень в українському мовознавстві є увага до особистості мовця та його мовного світу. Дослідження цих питань особливо актуальні у зв'язку з тим, що мова в сучасній науці розглядається не лише як засіб матеріального втілення думки, а передусім як принцип осмислення людиною буття і себе у світі, свого місця. Пильна увага науковців до мовної особистості «зумовлює необхідність аналітичного реконструювання актуальних детермінант мовця, пов'язаних перш за все з його ментальними характеристиками» [Ковалевська 2001, с. 13].

Живе народне мовлення зберігає чимало реліктових явищ давнини, є джерелом та презентацією етнічного, необхідного для пізнання особливостей світогляду. Діалектизми, за висловом К. Германа, «... є живими свідками історії мови, часто більш переконливими, красномовнішими, ніж могили, кістки та зброя» [Герман 1996, с. 3].

Серед видатних митців української літератури (і класиків, і сучасних майстрів слова) важко назвати письменника, який би у своєму творчому успіхові не завдячував народній мові, мудрості, вилитій у діалектизмах, сталих порівняннях, фразеологізмах, приказках та прислів'ях, піснях та приповідках тощо.

Сучасна українська літературна мова всебічно обслуговує багатогранні сфери життя та діяльності українського народу: державні й громадські організації та установи, школу, науку, художню літературу, газети, журнали, книги, театр, радіо, кіно тощо.

В основі загальнонаціональної літературної мови завжди лежить жива народна мова, яка включає в себе не тільки літературну мову, а й різні територіальні діалекти, яким властиві певні фонетичні, лексичні, граматичні та фонетичні особливості, що відрізняються від загальнонаціональних літературних норм: професійні діалекти, соціальні жаргони та ін.

Літературна мова й місцеві діалекти завжди перебувають у певному взаємозв'язку, хоч на різних етапах суспільного розвитку взаємовідносини між ними виявляються по-різному.

Основу словника сучасної української літературної мови складає загальноновживана лексика. Слова, що вживаються у ній, зрозумілі кожному, хто знає українську мову і користується нею. Значення ж діалектизмів зрозуміле обмеженому колу людей, що володіють українською мовою, звичайно лише тим із них, хто користується говіркою, якій властиві ці діалектизми.

У сучасній діалектології використовують такі терміни та поняття: наріччя, діалект, говір, говірка.

Наріччя – найбільша одиниця територіальної диференціації діалектної мови, що становить сукупність близьких за визначальними рисами говірок, об'єднаних у говори [УМЕ, с. 370].

Діалект – різновид національної мови, якому властива відносна структурна близькість і який є засобом спілкування людей, об'єднаних спільністю території, а також елементів матеріальної і духовної культури, історично-культурних традицій, самосвідомості [УМЕ, с. 225].

Говір – одиниця територіальної диференціації діалектної мови, що становить об'єднання говірок, близьких за фонетичними, акцентуальними, граматичними та лексичними ознаками [Бевзенко 1980, с. 94].

Говірка – найменша одиниця територіальної диференціації діалектної мови [УМЕ, с. 94].

Українська літературна мова має свою довгу та складну, а в різні часи і драматичну історію. Нова українська літературна мова, основоположниками якої є Іван Петрович Котляревський і Тарас Григорович Шевченко, виникла, народилася й виросла із джерел розмовної народної мови чи територіальних діалектів. В її основі лежить «середньонадніпрянський діалект, а витворювали сучасні її норми усі говори, зокрема і говори південно-східного і південно-західного наріч української мови» [Матвіяс 2008, с. 4].

Народна мова – основа творів будь-якого письменника. Діалектизми використовують при потребі забарвлення твору місцевим колоритом, а для цього їх вводять у мову дійових осіб твору, рідше вони трапляються в мові автора. Яскравий приклад – творчість І. Франка, В. Стефаника, М. Черемшини, М. Коцюбинського, Лесі Українки, М. Стельмаха, О. Гончара – письменників-класиків української літератури, М. Матіос, М. Дочинця, Г. Тарасюк – яскравих представників сучасного письменства.

Мова – це символ, необхідний для консолідації нації. У сучасному світі поширюється прагнення народів зберегти, іноді відродити свою мову як живе свідчення і природний ґрунт духовно-культурної самобутності.

І. Франко писав: “Кожна літературна мова доти живе і здібна до життя, доки має можливість, з одного боку, всисати в себе всі культурні елементи сучасності, значить збагачуватись новими термінами та висловами, відповідними до прогресу сучасної цивілізації, не тратячи при тім свого основного типу і не переходячи в жаргон якоїсь спеціальної верстви чи групи людей, а з другого боку, доки має тенденцію збагачуватися чимраз новими елементами з питомого народного життя і з відмін та діалектів народного говору” [цит. за Закревська 1959, с. 67].

Серед мовознавчих праць чимало таких, що присвячені дослідженням особливостей використання та стилістичної ролі діалектизмів у художньому тексті чи ідіостилі того чи того письменника. Дослідники творчості митців слова, характеризуючи мову творів, визначають роль діалектизмів у них, функцію (образотворчу, стилетворчу), потребу використання тощо. Лінгвістичний аналіз художнього тексту як наукова й навчальна дисципліна має свою систему понять, термінів, серед яких найважливішими є текст, контекст, підтекст, абзац, надфразна єдність тощо.

Особливості використання діалектизмів, народних номінацій у художніх творах того чи іншого письменника завжди привертала увагу як власне митців слова, так і мовознавців, фольклористів та етнографів. Результати цілісного

аналізу вживань діалектизмів у художніх текстах сприяють поглибленню уявлення про національно-мовну картину світу, специфіку етнічної свідомості, можуть слугувати базою для вивчення мовної репрезентації особливостей письменницького світосприйняття, зрештою – це можливість простежити активні процеси у діалектології, пов'язані з вживанням лексики у конкретних мовленнєвих ситуаціях.

Особливості вживання діалектизмів у зразках художнього стилю з'ясовано у працях С. Бевзенка, Й. Дзендзелівського, Ф. Жилка, І. Матвіяса, С. Єрмоленко, М. Станівського, Г. Козачук, В. Грещука, Вал. Грещук та ін.

На сьогодні найґрунтовніше досліджено функціонування діалектизмів у творах письменників, що представляють південно-західне наріччя (Ю. Федьковича, В. Стефаника, М. Черемшини, І. Франка та ін.). Найбільш ретельний аналіз традиційних поглядів та окреслення новітніх підходів до опису південно-західних діалектів на тлі художніх текстів здійснено у монографії В. Грещука та Вал. Грещук [Грещук 2010]. Особливу увагу автори зацентрували на авторському вживанні гуцульських діалектних елементів, з'ясували їх роль у розвитку національної мови.

Зауважимо, що кожен дослідник висловлює свою думку щодо вживання авторами діалектизмів, їх функції (номінативної, експресивної, стилетворчої), потребу використання тощо. Здебільшого всі сходяться на думці, що використання діалектизмів має бути обережним, стилістично виправданим, адже діалектна лексика уможливорює точну номінацію, вказівку на територіальне походження персонажів, їх характери, індивідуальні особливості, гумор і дотепність, емоційний стан [Кононенко 2002; Лозовська 1994; Матвіяс 2008].

Особливості вживання діалектизмів у мові художнього твору досліджували С. Бевзенко [Бевзенко 1980], Т. Бугайко та Ф. Бугайко [Бугайко 1962], С. Єрмоленко [Єрмоленко 2008; Єрмоленко 1972], О. Бандура [Бандура, 1964], В. Ващенко [Ващенко 1972], М. Станівський [1958], Г. Козачук [Козачук

1971], Й. Дзендзелівський [Дзендзелівський 1991], В. Грещук [Грещук 2008], І. Матвіяс [Матвіяс 2000; Матвіяс 2002; Матвіяс 2008], Н. Венжинович [Венжинович 20018], Н. Коваленко [Коваленко 2005; Коваленко 1998], Б. Коваленко [Коваленко 2020] та ін.

Грунтовно досліджено функціонування діалектизмів у віршах І. Некрашевича (XVIII ст.), творах І. Котляревського, Т. Шевченка, Г. Квітки-Основ'яненка, Є. Гребінки, Марка Вовчка, Ю. Федьковича, В. Стефаника, М. Черемшини, І. Франка, Д. Павличка, О. Гончара, Я. Галана, Лесі Українки. Кожен дослідник висловлює свою думку щодо вживання авторами діалектизмів (здебільшого сходяться на думці, що використання діалектизмів має бути обережним, стилістично виправданим). У дослідженнях простежуємо думку, «що самі діалектизми дають можливість авторові підкреслити територіальне походження персонажів, їх характери, індивідуальні особливості, освіту, розвиток, гумор, дотепність, душевний настрій у момент зображення» [Гуйванюк, с. 3]. В авторській мові діалектизми використовуються в етнографічно-побутових описах, у створенні характеру зображуваної місцевості, з метою стилізації мови.

У даній роботі спробуємо дослідити ці аспекти у творах українських філологів за освітою, поетів, прозаїків, публіцистів за покликанням – Марії Матіос та Галини Тарасюк.

Прозова манера Марії Матіос – «соковитий плер народного життя, живопис характерів із народу, реставрація живої мови, непідробна говірка з яскравими барвистими діалектизмами» [Логвиненко 2007, с. 8]. За словами Анатолія Дімарова, Марія Матіос «пише, як грається: вільно і нестримно. Її герої такі рельєфні та самобутні, що їх годі забути. ...Вона з чисто дитячою цікавістю намагається прилучитися до всього нового, що появляється в літературі... Незвичне, високопоетичне і мудре слово письменниці злютоване вселюдською тугою за простим і невибагливим щастям у часи лихоліття та історичного зламу» [Дімаров 2005, с. 6].

Галина Тарасюк, будучи родом із села на Вінниччині, тривалий час жила в Чернівцях. Саме Буковина її сформувала як письменницю. Це позначилось і в мові її героїв. Київський період дав їй, як вона сама зазначила в одному з інтерв'ю, «ширше тематичне коло, а ще Полісся, історію і говірку якого я заповзялася вивчати» [Баран 2009, с. 3].

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою ґрунтовних досліджень, присвячених студіюванню художньої мови українських прозаїків Марії Матіос та Галини Тарасюк, недостатнім розробленням в українському мовознавстві питань, пов'язаних із вивченням індивідуально-авторського слововживання, посиленням в україністиці інтересу до діалектної (ареальної) лексики та фразеології української мови, а також подальшим опрацюванням питань діалектології, яка є важливим складником мовної картини світу. Саме діалектна лексика найкраще відтворює суспільний досвід, звичаї, обряди, особливості менталітету мовців, які проживають на тій чи тій території.

На матеріалі творів Марії Матіос («Солодка Даруся», «Майже ніколи не навпаки», «Москалиця») та Галини Тарасюк (маленькі романи і новели зі збірки «Янгол з України», роман «Цінь. Хуань. Гонь») будемо досліджувати діалектну лексику як стилетворчий і образотворчий фактор тексту. Дослідження дасть можливість говорити про важливі ознаки індивідуальної манери письма літераторок, відкриє ще один ракурс аналізу художніх образів – мовний – у творчості Марії Матіос та Галини Тарасюк, збагатить сучасні лінгвістичні дослідження новою інформацією про стилістичне значення діалектної лексики у семантичному просторі художнього тексту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дипломної роботи пов'язана з дослідженнями навчально-наукової лабораторії діалектологічних досліджень Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка в рамках програми вивчення діалектної лексики і фразеології української мови.

Мета дослідження: з'ясувати роль діалектних явищ, їх фонетичні та граматичні особливості у творчості письменників Марії Матіос та Галини Тарасюк.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі **завдання**:

- 1) виокремити та систематизувати діалектну лексику в текстах письменниць;
- 2) визначити лексико-тематичні групи діалектної лексики у творах Марії Матіос та Галини Тарасюк;
- 3) проаналізувати стилістичні функції діалектизмів у художніх текстах;
- 4) з'ясувати особливості використання елементів лінгвістичного аналізу художнього тексту на уроках української мови та літератури в старших класах закладів загальної середньої освіти.

Об'єктом дослідження є художні тексти, зокрема твори Марії Матіос та Галини Тарасюк.

Предметом аналізу є діалектна лексика, систематизована у вигляді картотеки, з художніх творів Марії Матіос і Галини Тарасюк.

Джерелами дослідження послуговували романи Марії Матіос («Солодка Даруся», «Майже ніколи не навпаки», «Москалиця») та твори Галини Тарасюк (збірка романів і новел «Янгол з України», роман-антиутопія «Цінь. Хуань. Гонь»).

Матеріал опрацьовано за допомогою **методів**: *індуктивного* та *описово-аналітичного*, які використано для накопичення, систематизації та аналізу фактичного матеріалу.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що виокремлені та проаналізовані діалектизми на матеріалі прози письменниць Марії Матіос і Галини Тарасюк, уможливають простеження активних процесів у діалектології, пов'язаних зі вживанням лексики в конкретних мовленнєвих ситуаціях. Результати цілісного аналізу вживань діалектизмів у художніх творах сприятимуть поглибленню уявлення про національно-мовну картину

світу, про специфіку етнічної свідомості, а також можуть слугувати базою для вивчення мовної репрезентації особливостей письменницького світосприйняття.

Практичне значення роботи полягає у застосуванні матеріалів та висновків у викладанні курсу сучасної української літературної мови (розділи “Лексика і фразеологія”), стилістики української мови, лінгвістичного аналізу художнього тексту, а також присвячених дослідженню індивідуально-авторських особливостей образно-мовного світу письменників; у викладанні уроків української мови та літератури в старших класах закладів загальної середньої освіти.

Апробація роботи. Основні спостереження та результати дослідження обговорено на студентських наукових конференціях (2021, 2022 рр.), на засіданні кафедри української мови Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; опубліковано статтю «Актуалізація діалектизмів у художніх творах Марії Матіос» (*Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Електронне видання. Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 16. С. 107).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, чотирьох основних розділів, висновків, списку використаної літератури, що налічує 86 позицій, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 91 сторінка.

ВИСНОВКИ

Лексика народних говірок сьогодні цікава завдяки тому, що у словах, здавна створених народом, успадкованих і збережених наступними поколіннями, відображено історію народу, його різноманітне трудове життя, його світогляд, звичаї, вірування, традиції.

Літературна мова й місцеві діалекти завжди перебувають у певному взаємозв'язку, хоч на різних етапах суспільного розвитку зв'язки між ними виявляються по-різному. У нормах сучасної літературної мови відбивається лексична, фонетична та граматична система тих діалектів, які лягли в її основу. Крім того, літературна мова, особливо її словниковий склад, безперервно збагачується за рахунок народних говорів.

Діалектизми як лексична група знаходяться тепер в особливих умовах. З розвитком культурного та освітнього рівня наших людей, із зростанням інформації, яку одержує людина, з виникненням нових засобів мовного спілкування відбувається інтенсивне поширення загальнонародної літературної мови. Відбувається процес виходу діалектизмів із активного словника сучасної літературної мови. Вони майже не вживаються в окремих стилях (науковому, діловому та ін.). Усе ж діалектна лексика продовжує бути одним із джерел збагачення української літературної мови і в наші дні. Вона проникає передусім у мову художньої літератури, де лексичні діалектизми проходять атестацію на життєздатність, а потім уже стають або не стають надбанням усієї літературної мови.

Використані в художній мові діалектизми щоразу більше звертають на себе увагу, на тлі літературної мови здаються незвичними і тому виразнішими. Саме в цьому основна причина того, що вони стилістично досить активні в художній тканині твору, в усному розмовному мовленні. Якщо більш рані твори українських письменників характеризуються стихійним використанням

діалектизмів, які властиві як авторській мові, так і мові персонажів, то сьогодні це один із важливих стилістично-виразових засобів.

Введення діалектних форм у художнє мовлення – один із показників культури авторського письма. Укрупнення діалектизмів у художній текст має бути помірним і стилістично виправданим. Вдале поєднання книжно-літературного і розмовно-територіального мовлення свідчить про високу культуру художнього стилю, про вміння автора користуватися всіма багатствами нашої мови. Така лексика в художньому творі є цікавою і багатогранною. Вона привертає увагу дослідників не тому, що є важливою складовою частиною інформаційно-комунікативного простору тексту, творить своєрідний діалектний субтекст у ньому, а насамперед тому, що є однією з домінуючих ознак індивідуально-авторської манери письма, за допомогою якої й відтворюється внутрішньо-психологічний вимір життя дійових осіб творів, представляється їх індивідуальне світосприйняття. Письменники звертаються до діалектизмів з метою передати особливості говірки своїх героїв, достовірніше відтворити етнографічні деталі, місцевий колорит описуваних подій.

Такими є твори українських філологів за освітою, поетес, прозаїків, публіцистів за покликанням – Марії Матіос та Галини Тарасюк.

Твори Марії Матіос виконують украй важливу функцію: відкривають усій Україні світ Карпат, світ Буковини, вони прагнуть здійснити діалог із минулим. Письменниця може похвалитись глибоким знанням селянина, людського серця. Справжній колорит в описі сільського життя авторка створює безпосереднім використанням живої народної мови, конкретної говірки з багатьма діалектизмами.

Творам Марії Матіос притаманне вживання діалектної лексики, яка не порушує прозорості стилю, не зупиняє на собі увагу, а наче влітається у свідомість, а відтак – щоденну мову читача.

Галина Тарасюк – одна з найяскравіших прозаїків, яка глибоко відчуває епоху, а в часи нівеляції моральних цінностей сміливо говорить про абсолютну моральність, досить чутливо реагує на болючі проблеми сьогодення, дає яскраві соціально-психологічні характеристики.

Ці соціально-психологічні характеристики можуть творитися за допомогою вмілого використання діалектизмів. Різномірні діалектизми в мові творів Галини Тарасюк, зокрема в авторському мовленні, слугують для яскравішого змалювання життєвого явища, для глибшого розкриття своєї позиції, власного погляду на дійсність. Авторка вживає також діалектизми з гумористично-сатиричним ефектом. Вона творить такий текст, який, уведений в контекст діалогів, побудованих на грі діалектним, регіональним словом, сприймається як забарвлене авторською іронією висловлювання, як монолог, що викликає усміх читача. Гумористичне сприймання тексту зумовлене змістовими асоціаціями, діалектна лексика тут виступає одним із засобів досягнення мети.

Діалектна лексика у творах Марії Матіос та Галини Тарасюк виконує важливу стилетворчу та образотворчу роль, яка є: одним із засобів передачі колоритності тональності у творі буковинської говірки; домінантним образотворчим фактором (діалектна мова розкриває внутрішній світ персонажів); засобом увиразнення, доповнення ментальності героїв на рівні світовідчуття; засобом відтворення певних фрагментів навколишньої дійсності; однією з ознак індивідуально-авторського стилю; засобом художньої оригінальності при відтворенні картини світу; одним із засобів гумористично-сатиричного зображення подій.

Отже, розгорнутий матеріал дає підставу стверджувати, що Марія Матіос та Галина Тарасюк життя селян на Буковині описують з елементами покутсько-буковинської говірки. Фонетичні і граматичні діалектизми загалом відображають ці особливості, хоча у творах Галини Тарасюк трапляються ще й подільські діалектизми, які відбивають зв'язок автобіографічного твору з цим

краєм і його своєрідним природним та мовним колоритом. Опрацювавши матеріал і з'ясувавши значення діалектизмів, висновкуємо, що вони допомагають авторкам охопити життя в його цілісності й розмаїтті, дарують читачеві емоції високого життєдайного наповнення.

Художньо-естетичні функції діалектизмів у сучасній художній прозі виявляють не лише авторські пошуки у використанні елементів діалектної мови, а й рівень сприймання, мовно-культурну освіту читача. Щоб читач міг насолоджуватися вдало використаними діалектними джерелами, він повинен володіти інструментом прочитання, інтерпретації художнього слова, в якому поєдналися зразки досконалої літературної мови з проникненням у діалектну стихію.

Наступними шляхами наукової роботи з даної теми може бути дослідження діалектної лексики в інших творах Марії Матіос та Галини Тарасюк, їх порівняльний аналіз.

Вирізняють різні види аналізу художнього тексту. Завданням літературознавчого аналізу є переважно вивчення художнього твору як факту історії суспільної думки, стилістичного – вивчення прийомів використання мовних засобів, лінгвістичного – вивчення різних елементів мови, їх значення і вживання у художньому тексті в тому обсязі, в якому вони пов'язані з розумінням літературного твору як такого, лінгвостилістичного – з'ясування функцій різних елементів мови, актуалізованих у художньому тексті. Філологічний аналіз художнього тексту розуміють і як метод пізнання художнього твору, і як різновид навчальних вправ: як аналітико-синтетичну обробку інформації, що подається у вигляді цілісного, за вершеного наукового твору, підготовленого за певною схемою, з дотриманням відповідних вимог. Отже, означений різновид навчальної діяльності постає як спосіб перевірки інтелекту та творчих здібностей особистості у єдності та взаємозв'язку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анісімова 1991: Анісімова Л. Г. Назва верхнього одягу у поліських, волинських, подільських говірках. *Дослідження з української діалектології*. Київ, 1991. С. 126-140.
2. Бандура 1964: Бандура О. М. Мова художнього твору: Нарис. Київ: Дніпро, 1964. 121 с.
3. Бандура, Волошина 2002: Бандура О. М., Волошина Н. Й. Вивчення художнього твору. Наукові основи методики літератури. Київ, 2002. С. 50–105.
4. Баран 2009: Баран Є. Галина Тарасюк: «Я відстоювала право кожного письменника...». «ЛітАкцент». 9 вересня 2009. Режим доступу: <http://svitlytsia.crimea.ua/?section=article&artID=6494>.
5. Бевзенко 1980: Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ: Вища школа, 1980. 246 с.
6. Беценко 1997: Беценко Т.П. Поетичне слово на уроках рідної мови. *Початкова школа*. 1997. №12. С. 30–32.
7. Беценко 2011: Беценко Т.П. Філологічний аналіз думи "Маруся Богуславка". *Дивослово*. 2011. №9. С. 12–19.
8. Беценко 2012: Беценко Т. Актуальні питання філологічного аналізу художнього тексту. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. №3. С. 24-29.
9. Беценко 2012а : Беценко Т. Філологічний аналіз художнього тексту. *Дивослово*. 2012. №10. С. 42-45.
10. Беценко 2017: Беценко Т. Види аналізу художнього тексту. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Львів, 2017. Вип. 64. Ч. II. С. 239-244.

11. Бугайко 1962: Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф. Ф. Українська література в середній школі: Курс методики. Київ: Рад. шк., 1962. 392 с.
12. Булаховський 1983: Булаховський Л.А. Слово наукове – слово поетичне. *Мовознавство*. 1983. №2.
13. Ващенко 1972: Ващенко В. С. Паралельно-варіантні утворення діалектного походження як засіб збагачення літературної мови. *Питання взаємодії української літературної мови і територіальних діалектів. Тези доповідей та повідомлень*. Київ: Наукова думка, 1972. С. 12-14.
14. Венжинович 2018: Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології : монографія. Ужгород : ФОП Сабов А.М., 2018. 463 с.
15. Волошина 1997: Волошина Н.Й. Вивчення української літератури в 5-му класі: методичний посібн. Київ: Педагог. думка, 1997. 144 с.
16. Герман 1996: Герман К.Ф. Українські говірки Північної Буковини. Чернівці : Рута, 1996. 391с.
17. Гончар 2008: Гончар Л. Книги українського буття [Проза Галини Тарасюк]. *Літературна Україна*. 2008. 14 лютого №6 (5244). С. 6.
18. Гордієнко 1979: Гордієнко К.О. Рясне слово: Роздуми і спогади. *Твори: У 2-х т. Т. II*. Київ: Дніпро, 1979. С. 452-551.
19. Гриценко 1984: Гриценко П. Ю. Моделювання системи діалектної лексики. Київ: Наук. думка, 1984. 226с.
20. Гриценко 1990: Гриценко П. Ю. Ареальне варіювання лексики. Київ: Наукова думка, 1990. 267с.
21. Гриценко 2004: Гриценко П. Ю. Діалектологія. *Українська мова: Енциклопедія*. Вид. 2-е, випр. і доп. Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. С. 150.
22. Грицютенко 1985: Грицютенко І. Є. Питання теорії художньо–образного мовлення. *Мовознавство*. 1985. № 2. С. 23-28.

23. Гуйванюк, Руснак 2003: Гуйванюк Н., Руснак Н. Діалектний текст як лінгво-когнітивна одиниця. *Українська мова*. 2003. № 2(7). С. 102-109.
24. Гуйванюк: Гуйванюк Н. Українознавчі аспекти живої народної мови. – режим пошукового доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html>
25. Грещук 2010: Грещук В.В., Грещук В.В. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Нарис [Текст]. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 309 с.
26. Грещук 2008: Грещук В. Художні функції гуцульських діалектизмів у белетристичних текстах. *Лінгвістичні студії. Випуск 17*. Донецьк: ДонНУ, 2008. С. 237-243.
27. Дащенко 2002: Дащенко Н.Л. Лінгвістика тексту й основи лінгвоаналізу: Методичні рекомендації. Тернопіль, 2002.
28. Дзендзелівський 1969: Дзендзелівський Й. О. Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі. Київ, 1969. 342 с.
29. Дзендзелівський 1991: Дзендзелівський Й. О. Спостереження над народною етимологією в українській мові. *Дослідження з української діалектології*. Київ: Наукова думка, 1991. С. 6-46.
30. Дімаров 2005: Дімаров А. Марічка. *Марія Матіос. Солодка Даруся*. Львів: Піраміда, 2005. С. 6.
31. Дудик 1972: Дудик П. С. Поняття „розмовне мовлення” і „діалектне мовлення”. *Питання взаємодії української літературної мови і територіальних діалектів. Тези доповідей та повідомлень*. Київ: Наукова думка, 1972. С. 10-12.
32. Єрмоленко 1972: Єрмоленко С. Я. Сучасна літературна мова і діалекти. *Рідне слово. Вип. 6*. Київ: Наукова думка, 1972. С. 14-15.
33. Єрмоленко 2004: Єрмоленко С. Я. Художній стиль. *Українська мова: Енциклопедія*. Київ, 2004. С. 780-781.

34. Єрмоленко 2008: Єрмоленко С. Я. Говіркове багатоголосся сучасної української прози. *Українознавство*. № 1. 2008. С. 198-205.
35. Жилко 1958: Жилко Ф. Т. Говори Української мови. Київ: Радянська школа, 1958. С. 150-158.
36. Жовтобрюх, Кулик 1965: Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Київ: Радянська школа, 1965. С. 75-78.
37. Закревська 1959: Закревська Я. В. Мовні засоби гумору в казках-поемах І. Франка. *Дослідження і матеріали з української мови*. Київ, 1959. Т.1. С. 65-78.
38. Залеський 1990: Залеський А. М. Діалектне розмаїття української мови. *Культура слова*. Вип. 38. Київ: Наукова думка, 1990. С. 4.
39. Зеленько 1982: Зеленько А. С. Про деякі функції діалектизмів у мові художньої літератури. *Культура слова*. Вип. 22. Київ: Наукова думка, 1982. С. 39.
40. Кобилянський 1960: Кобилянський Б. В. Діалект і літературна мова. Київ, 1960. С. 38-73.
41. Ковалевська 2001: Ковалевська Т.Ю. Вербальні вияви автостереотипів. *Записки з українського мовознавства*. Вип. 11: зб. наук. праць. Одеса : Астропринт, 2001. С. 13-25.
42. Коваленко 2005: Коваленко Н. Д. Народно-розмовна основа мовотворчості Лесі Українки (на матеріалі драматичної поеми «Бояриня»). *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету : зб. підсумками звітної наукової конференції викладачів і аспірантів : вип. 4 у 2-х т. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2005. Т. 2. С. 3-6.*
43. Коваленко 2020: Коваленко Б. О. Від ідіолекту до літературної мови: Поділля кінця XIX – початку XX ст. : монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”», 2020. 392 с.

44. Коваленко, Коваленко 1998: Коваленко Н. Д., Коваленко Б. О. До характеристики діалектних фразем у творах Ю.Федьковича. *Українська мова на Буковині: її минуле і сучасне. Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 200-річчю нової української літератури і літературної мови (Чернівці, 24-26 вересня 1998 р.)*. Чернівці: Місто, 1998. С. 145-148.
45. Ковалик 1984: Ковалик І. І., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Методика лінгвістичного аналізу тексту. Київ : Вища шк., 1984. 119 с.
46. Коваль 1967: Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. Київ: Радянська школа, 1967. С.72-73.
47. Козачук 1971: Козачук Г. О. Діалектизми в сучасній прозі. *Рідне слово*. – Вип. 5. Київ: Наукова думка, 1971. С.37-42.
48. Кононенко 2002: Кононенко В. Гуцульські мовні елементи в художньому тексті. *Мова. Культура. Стил*. Київ – Івано-Франківськ: Плай, 2002. С. 316-320.
49. Кононенко 2008: Кононенко Є. Абсурд як творча реальність. 2008. Режим доступу:
<http://ad4.bigmir.net/c.bbn?17058&4&2966291&http%3A//gazeta.lviv.ua/articles/2009/06/11/38024/>
50. Кононенко 2018: Кононенко В. І. Лінгвопоетичні етюди : монографія. Київ; Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2018. 304 с.
51. Кочан 2008: Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 423 с.
52. Крайнікова 2002: Крайнікова Т. Мова художнього твору. *Українська мова та література*. 2002. № 17-19. С. 13-16.
53. Криштанович 2003: Криштанович О. В. Категорія образу автора в дослідженні мови художнього твору. *Наукові записки. Серія: Філологія*. – Вип. 6. Вінниця: Вид-во Вінницького держ. пед. ун-ту, 2003. С. 424-428.

54. Крупа 2008: Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Тернопіль, 2008. 416 с.
55. Кульбабська, Шатілова 2016: Кульбабська О. В., Шатілова Н. О. «Пишу, як серце диктує...» (Ідіостиль Сидора Воробкевича) : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 456 с.
56. Логвиненко 2007: Логвиненко О. Художні клейноди Марії Матіос. *Літературна Україна*. № 20 (25 жовтня). 2007. С. 8.
57. Лозовська 1994: Лозовська Р.В. Деякі особливості української лексики творів буковинських письменників. *Українська мова на Буковині: матеріали Всеукраїнської конференції*. Чернівці : Рута, 1994. С. 104-106.
58. Матвіяс 2000: Матвіяс І. Г. Засади української діалектології. *Мовознавство*. 2000. №1. С.23-27.
59. Матвіяс 2002: Матвіяс І. Г. Діалектна основа мови в поезії Т.Шевченка // *Мовознавство*. – 2002. – №1. – С. 15-18.
60. Матвіяс 2008: Матвіяс І. Г. Відображення особливостей говорів у мові української художньої літератури. *Мовознавство*. 2008. №6. С. 3-12.
61. Мацько 2009: Мацько Л. І. Стилїстика. Текст як об'єкт лінгвістичних досліджень. Лінгвістичний аналіз тексту. Українська мова в освітньому просторі: навч. посібник для студентів-філологів освітньо-кваліф. рівня «магістр». Київ, 2009. С. 329–518.
62. Мельничайко 1999: Мельничайко В. Аспекти лінгвістичного аналізу художнього тексту. *Дивослово*. 1999. №9. С.11.
63. Михальчук 1877: Михальчук К. П. Нарѣчія, поднарѣчія и говоры Южной Россіи въ связи съ нарѣчіями Галичины. *Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западнорусский край*. Санкт-Перербург, 1877. Т. VII. Вып. 2. С. 453–512.
64. Морараш 2011: Морараш Г. В. Фразеологічне багатство мови творів Євгенії Ярошинської. *Наукові праці Кам'янець-Подільського*

- національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. Вип. 28. С. 312–315.
65. Морараш 2018: Морараш Г. В. Ідіолект Євгенії Ярошинської : монографія. Чернівці : Друк Арт, 2018. 304 с.
 66. Питання... 1972: Питання взаємодії української літературної мови і територіальних діалектів. Тези доповідей та повідомлень. Київ: Наукова думка, 1972. С. 132-133.
 67. Пономарів 2000: Пономарів О. Діалектизми в загальнонародній і літературній мові. Стилїстика сучасної української мови: Підручник. 3-тє вид., перероб і доповн. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. С. 107-110.
 68. Потебня 1985: Потебня О. О. Естетика и поетика. Київ: Мистецтво, 1985. 302 с.
 69. Рильський 1971 – Рильський М. Ясна зброя. Київ : Радянська школа, 1971. С.104-105.
 70. Римарук 2005: Римарук І. «Трояка ружа. Або Солодка Даруся». *Марія Матіос. Солодка Даруся*. Львів: Піраміда, 2005. С. 8.
 71. Рожило 1978: Рожило Л.П. Загальні основи лінгвістичного аналізу тексту. Укр. мова і літ. в шк. 1978. №2. С. 20–28.
 72. Словник буковинських 2005: Словник буковинських говірок / За заг.ред. Н. В. Гуйванюк. Чернівці: Рута, 2005. 889 с.
 73. Сологуб 1991: Сологуб Н. М. Мовний світ Олеся Гончара : монографія. Київ : Наукова думка, 1991. 140 с.
 74. Станівський 1958: Станівський М. Ф. Відбиття особливостей буковинських говірок у повістях О. Ю. Кобилянської. *Наук. зап. Чернівецького держ. університету: Серія філол. наук*. Чернівці, 1958. Т. 27. Вип. 4. С. 139-148.
 75. Статєєва 1997: Статєєва В. Українські письменники про проблеми літературної мови та мовознавства кінця ХІХ – початку ХХст. Ужгород, 1997. 408с.

76. СУМ: Словник української мови / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. I–XI.
77. Тарасюк 2008: Тарасюк Галина: «Література зруйнувала моє життя»// інтерв'ю записала О. Логвиненко. *Літературна Україна*. 2008. № 42. С. 1-6.
78. Тарасюк 2008а : Галина Тарасюк: «Я не святенниця, але у мене є дві святі сфери – це мої діти і моя література». 2008. Режим доступу: <http://www.tarasyuk.info>
79. Тичина 1955: Тичина Є. Г. Про діалектизми в мові художніх творів. *Українська мова в школі*. 1955. №1. С. 26.
80. Тищенко 2006: Тищенко К. Поки живі українські діалекти – живе Україна. *Урок української*. 2006. № 3-4. С.13-17.
81. Тодорюк 2008: Тодорюк С. Буковинська сторінка в біографії письменників. *Українська мова та література*. 2008. 17(561). С. 3-5.
82. УМЕ: Українська мова: Енциклопедія / Кер. науково-редакційної підготовки М.П.Зяблюк. Київ : Укр. енциклопедія ім. М.П.Бажана, 2004. 823 с.
83. Фабрикіна 2006: Фабрикіна І. Характеристика місцевої говірки. *Українська мова та література*. 2006. 18(466). С. 19-20.
84. Франко 1966: Франко З. Т. Лексичні засоби стилістики. *Українська мова та література в школі*. 1966. №1. С. 24-26.
85. Хом'як 2000: Хом'як І. Взаємодія літературної мови і діалектів. *Дивослово*. 2000. № 10. С. 12-15.
86. Храпченко 1976: Храпченко М.Б. Творча індивідуальність письменника і розвиток літератури. Київ: Дніпро, 1976. 376 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Майже ніколи...:** Марія Матіос. Майже ніколи не навпаки. Львів : Піраміда, 2007. 176 с.
- Москалиця:** Марія Матіос. Москалиця; Мама Маріцца – дружина Христофора Колумба. Львів : Піраміда, 2008. 64+48 с.
- Солодка Даруся:** Марія Матіос. Солодка Даруся. Львів : Піраміда, 2005.
- Цінь. Хуань. Гонь:** Тарасюк Г. Т. «Цінь. Хуань. Гонь» (роман-антиутопія). Біла Церква : Буква, 2008. 256 с.
- Янгол з України:** Тарасюк Г. Т. Янгол з України. Маленькі романи, новели. Київ : Либідь, 2006. 432 с.